

Richtlijnen voor zonne-energie-installaties bij monumenten en het beschermd stadsgezicht in de gemeente Lochem

Verduurzaming van monumenten is een noodzakelijke stap om monumenten in de toekomst bewoonbaar te houden. Duurzame opwekking van elektra of warmte kan daar een belangrijk onderdeel van zijn. Maar het plaatsen van zonne-energie-installaties (zonnepanelen of collectoren) kan ook een nadelig effect hebben op de cultuurhistorische waarden, uitstraling en esthetiek. Veel monumenten hebben nog historische dakbedekking, deze materialen willen wij behouden, daarnaast is de uitstraling van een monument waardevol. Ook al gaan er geen monumentale waarden verloren, dan nog willen we de totale uitstraling, ensemble en straatbeeld beschermen. Bij zonne-energie-installaties is er een spanningsveld tussen de ambitie om duurzame energie te stimuleren en de opdracht om cultuurhistorische waarden te behouden. Richtlijnen en voorschriften zijn daarom noodzakelijk om de ruimte aan te geven waarin maatregelen mogelijk zijn.

Daarnaast kan het gebruik van bijvoorbeeld panelen in een collectief zonnepark een oplossing zijn, er is dan geen schade aan het monument. Panelen zijn uitstekend te richten op de zon en de aanleg voor deze installaties is aanzienlijk goedkoper dan alle individuele initiatieven op verschillende daken. Op deze manier is er voor de monumenteigenaar altijd de mogelijkheid om duurzame energie op te wekken al dan niet op eigen dak.

Hoewel in dit document algemene uitgangspunten voor zonne-energie-installaties hebben opgesteld is en blijft het maatwerk. Wij adviseren u dan ook om contact op te nemen met onze monumentencoach als u plannen heeft voor het plaatsen van een zonne-energie-installatie. De monumentencoach kan u adviseren over de mogelijkheden voor het plaatsen van een dergelijke installatie, maar kan u ook adviseren over andere verduurzamingsmaatregelen die u wellicht nog kunt nemen.

Richtlijnen vanuit de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE)

Voor rijksbeschermd monumenten en stads- en dorpsgezichten zijn er door de RCE richtlijnen opgesteld. Ten behoeve van de gelijkwaardigheid tussen Rijks- en gemeentelijke monumenten volgt de gemeente Lochem in hoofdlijnen de regelgeving voor rijksmonumenten.

Een zonne-energie-installatie moet zorgvuldig geplaatst en goed ontworpen zijn. Plaatsing op cultureel erfgoed moet worden afgestemd op de waarden van dit erfgoed. Dit kan door een aantal algemene uitgangspunten in acht te nemen. Op ruime percelen worden zonne-energie-installaties bij voorkeur op de grond geplaatst, dus op het erf. Binnen beschermde gezichten en dicht bij monumenten moeten plannen voor zonne-energie-installaties op erven voldoen aan de volgende uitgangspunten:

- De installatie is op de gewenste locatie goed te richten naar de zon, kan zonder veel schaduwval zonlicht opvangen en levert een relevante bijdrage aan het milieu.
- De installatie leidt niet tot verlies van cultuurhistorische of historisch-ruimtelijke waarden voor het gebouw in zijn totaliteit of voor het gebied in zijn geheel.
- Het aanzicht en de ruimtelijke samenhang van het perceel en het gebouw lijden niet onder de installatie.

- De installatie blijft zo veel mogelijk uit het zicht en staat op een van de minst waardevolle of kwetsbare delen van het perceel.
- De installatie heeft geen gevolgen voor belangrijke uitzichten op, vanuit of binnen het perceel.
- Met eventuele graafwerkzaamheden wordt het bodemarchief niet verstoord of gaan geen archeologische waarden verloren.

Is het plan in strijd met een of meer van deze uitgangspunten of het perceel te klein voor plaatsing op de grond, dan kan het een optie zijn om een zonne-energie-installatie op het dak te plaatsen. Daarbij gelden voor monumenten en panden in beschermde stads- en dorpsgezichten de volgende uitgangspunten:

- Het gas- en elektriciteitsverbruik is bij voorkeur al eerder verlaagd met alle mogelijke maatregelen die passen bij het monument.
- De installatie is op de gewenste locatie goed te richten naar de zon, kan zonder veel schaduwval zonlicht opvangen en levert een relevante bijdrage aan het milieu.
- De installatie leidt niet tot een verlies van cultuurhistorische of historisch-ruimtelijke waarden voor het gebouw in zijn totaliteit of voor het gebied in zijn geheel.
- Plaatsing van het systeem heeft voor de gekozen locatie weinig visuele gevolgen en leidt niet tot verlies van waarden.
- De installatie – inclusief alle bijbehorende onderdelen – is niet zichtbaar vanuit belangrijke gezichtspunten op het gebouw en blijft uit het zicht vanuit de openbare ruimte; binnen beschermde stads- en dorpsgezichten verstoort de installatie ook geen belangrijke uitzichten op, vanuit of binnen het beschermde gezicht.
- Het uiterlijk van de installatie – waaronder grootte, vorm, kleur en reflectie – leidt niet af van het karakter van het gebouw en de omgeving.
- Plaatsing van de installatie leidt niet tot fysieke schade aan of verlies van belangrijke historische materialen en constructies.
- Kabels, leidingen en alle bijbehorende apparatuur zijn binnen in het gebouw onder te brengen zonder schade aan of verlies van belangrijke historische materialen en constructies. Voor de zonne-energie-installatie bestaan geen geschikte alternatieve installaties of locaties met minder gevolgen voor de cultuurhistorische waarden, historisch-ruimtelijke waarden en de historische materialen en constructies.
- De installatie – inclusief alle kabels, leidingen en regelapparatuur – is in de toekomst zonder blijvende schade aan het gebouw te verwijderen, zodra deze bijvoorbeeld niet meer functioneert of overbodig is.

Met de bovenstaande voorschriften als uitgangspunt heeft de gemeente Lochem algemene richtlijnen voor zonne-energie-installaties bij of op monumenten het beschermt stadsgezicht Berkeloord nader uitgewerkt.

Algemene uitgangspunten gemeente Lochem:

- Aansluiting bij een collectief initiatief voor opwekking van duurzame energie heeft altijd de voorkeur. De energie wordt net als bij een eigen installatie op een duurzame manier opgewekt en het monument en/of beschermd stadsgezicht blijft visueel en/of fysiek volledig onaangetast.
- Het plaatsen van een zonne-energie-installatie bij een monument en/of in het beschermd stadsgezicht is altijd maatwerk. Overleg met de monumentencoach voorafgaand aan een

vergunningaanvraag is gewenst. De monumentencoach kan u gratis adviseren over het verlagen van uw energieverbruik en samen met u de mogelijkheden voor het plaatsen van zonne-energie-installatie bekijken.

- Het plaatsen van een zonne-energie-installatie op, of bij, een monument of in een beschermd stads- en dorpsgezicht is in principe altijd vergunningplichtig in het kader van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo) en wordt voor advies voorgelegd aan de gemeentelijke Erfgoedcommissie en stadsbouwmeester.
- Slechts in een beschermd stads-of dorpsgezicht op of bij een niet monument geldt dat wanneer sprake is van plaatsing van de installatie op een achterdakvlak dat niet naar het openbaar toegankelijk gebied is gekeerd geen vergunning is vereist.

Het plaatsen van zonne-energie-installaties op of bij monumenten of in een beschermd stads- of dorpsgezicht in de gemeente Lochem is mogelijk mits:

- Het gas- en elektriciteitsverbruik al eerder is verlaagd met alle mogelijke maatregelen die passen bij het monument.
- Er geen mogelijkheden zijn voor het plaatsen van de installatie in een grondopstelling en/of op geschikte dakvlakken op niet monumentale bijgebouwen.
- Plaatsing van de installatie op een ondergeschikt plat dak of bijgebouw heeft de voorkeur boven plaatsing op schuin dakvlak van de hoofdkap/ van het hoofdgebouw.
- De installatie niet wordt geplaatst op een naar de openbare weg gericht dakvlak.
- Maximaal één enkel samenhangend en rechthoekig paneelvlak per object toepassen, de installatie moet daarbij zo min mogelijk aanwezig zijn in het beeld en op passende en logische wijze worden gepositioneerd. Bij seriematige bouw dienen panelen altijd volgens één samenhangend principe geplaatst te worden.
- Bij plaatsing op een plat dak is de afstand van de installatie tot de dakrand minimaal gelijk aan de hoogte van installatie.
- Plaatsing van de installatie niet leidt tot schade aan of verlies van monumentale materialen en constructies.
- De gehele installatie is reversibel en dus zonder blijvende schade aan het gebouw te verwijderen als deze niet meer functioneert of overbodig is.
- Kleurstelling passend wordt uitgevoerd. Polykristallijne zonnepanelen (de blauw-paars gekleurde) zijn ongewenst.
- Bij niet monumenten in het beschermd stadsgezicht is het plaatsen van in-dak-systemen mogelijk.

Links polykristallijne zonnepanelen, rechts de monokristallijne zonnepanelen.

Zonnepanelen op een niet monumentaal bijgebouw

Brochures RCE

Zonne-energie en uw monument (Wegwijzer voor eigenaren en huurders)

Zonne-energie in de historische omgeving (Groene Gids)

Zonne-energie-plannen en monumenten (Wegwijzer voor vergunningverleners)